

עונג שבת (17)

ההקבל בין שבת לבית המקדש

מחילת עוונות: הנקודה היפה ביותר בבית המקדש היתה כפרת העוונות שבו, כמו שאמרו חז"ל: "למה נקרא שמו לבנון? שמלבין עוונותיהן של בני ישראל" (יומא לט:). בית המקדש היה מלבין, מטהר ומזכך את עם ישראל מפשעיו ועוונותיו. ועוד אמרו חז"ל (במדב"ר פכ"א, כא): "אמר ר"י ב"ר סימון, מעולם לא היה אדם בירושלים ובידו עוון, כיצד? תמיד של שחר מכפר על עבירות שבליילה, ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום". ומ"מ לא לן אדם בירושלים ובידו עוון. שנאמר "צדק ילן בה". בהגדה של פסח, בשעה שאנו מספרים את השתלשלות הגדלות שנתן לנו השי"ת, שהוציאנו ממצרים ועשה בהם שפטים ונתן לנו את השבת, את התורה וכו', השיא של הכל הוא, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על עוונותינו. זוהי המטרה הגדולה של כל היציאה ממצרים, שתהיה לנו כפרת עוונות. טעם הדבר: "כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלוקיים" (ישעיה נט, ב). המחיצה בינינו ובין הקב"ה, הן העבירות. לכולנו יש בעיות וצרות, מחלות, בעיות עם המשפחה, עם הילדים, בעיות בריאות ופרנסה וכו'. וכולנו מאמינים שהכל נובע מאותן עבירות. אין לנו, אפוא, דבר גדול יותר מהאפשרות להיפטר מהעבירות. וזה היה בית המקדש, מקום בו מתכפרים עוונותיהם של ישראל ע"י הקרבנות.

ענין זה מוצאים אנו בשבת קודש. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: כל המתפלל בערב שבת ואומר "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו: "וסר עוונך וחטאתך תכופר" (שבת קט:). כשמגיע יהודי הביתה בליל שבת, נוטל כוס של יין בידו, ואומר "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", הקב"ה הוא יוצר כל העולמות, הוא זוכה לכפרת עוונות, כעין הכפרה שהיתה בביהמ"ק ע"י הקרבת הקרבנות. בשבת קודש הקב"ה מסתכל עלינו כמו על ישי אביו של דוד, שהיה מארבעה שמתו בעטיו של נחש, ללא חטאים! מקריבים שני כבשים בני שנה, ושוב אין זכר לחטא! איך ולמה? מפני שכל המציאות של העבירות שייכות בשעה שאדם חי עם הרגשה שהעולם שייך לו, והוא יכול לעשות ככל העולה על רוחו. כאשר זוכה אדם להגיע להכרה של "ויכולו השמים וכו'..." שיש בורא עולם, שהוא מנהל ומנהיג אותנו בכל עת, ברגע זה, הוא מבין שלא יתכן שיעשה מעשים נגד רצונו של הבורא יתברך!

ואומרים זאת דוקא על כוס יין, מפני שאם אדם נעמד ואומר שה' יתברך ברא את השמים והארץ, אפשר לחשוב שהוא בסך הכל פילוסוף, דורש נאה, אך לא מתכוון באמת למה שהוא אומר. אבל אם האמירה זו נעשית תוך כדי שתיית כוס יין, הרי הוא חש את שתיית היין, זו מציאות ברורה, וא"כ הראה בזה שגם האמירה המצורפת אל השתיה, אודות הנהגת השי"ת את עולמו, אף היא מציאות פשוטה אצלו. ברגע שמגיעים להבנה זו, שאנו חיים בידיים שלו, שוב אין עבירות, כי נמצאים בביתו ובחביקתו של השי"ת, ושם הכל נראה אחרת.

חז"ל אומרים (תיקוני זוהר), שכשם שעשרת ימי תשובה הם זמן מיוחד של "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", וישנה הבטחה מהקב"ה שהתפילות בזמן זה אינן חוזרות ריקם. ה"ה לגבי שבת קודש. התפילה של שבת קודש היא כמו תפילה של יום כיפור, ואינה חוזרות ריקם, כי שבת היא בית המקדש, זהו היום שבו מתגלה שאין עוד מלבדו. לכן, בכל המועדים היה קרבן מוסף, קרבן חטאת, חוץ משבת, כי בשבת אין אפילו זכר של חטא, כמו שכתוב: "לא יגורך רע" (תהלים ה, ה), היכן שנמצא הקב"ה, שם אין עוון, פעם בשבוע גרים אנו בכיכול בביתו של הקב"ה, ושם אין חטא ועוון כלל.

נפש שמשון "שבת קודש" מאת הרב פינקוס זצ"ל

ל"ח מלאכות ומלאכת הוצאה

זכרון למעשה בראשית... זכר ליציאת מצרים

גדרי המלאכות האסורות בשבת מדאורייתא, אומר הרב הירש, רמזים בפסוק בתחילת פרשת ויקהל: "אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם", היינו מלאכה שיש בה עשיה ויצירה של דבר, שתהיה בה כונת עשיה ולא שתעשה ללא כונה, וכן שהפעולה הנעשית אופינית למלאכה, ולא מלאכה שאינה צריכה לגופה שאינה מדאורייתא. חז"ל מחלקים את ל"ט המלאכות לכמה קבוצות מרכזיות: מלאכות העוסקות באפיק הפת, מלאכות הקשורות לתפירה, מלאכות הכתיבה ומלאכות הבניה, ומלבדן הוסיפו עוד מלאכה: המוציא מרשות לרשות. מלאכת ההוצאה מכונה בפי חז"ל "מלאכה גרועה", ולא בכדי. בכל המלאכות כולן העושה פועל משהו בחפץ: בחרישה ובזריעה פעולתו של העושה ניכרת לעין. גם במלאכות כמו תולש או מעמר, אשר בהן אין לכאורה כל שנוי בחפץ שעושה נעשית המלאכה, מ"מ המלאכה באה להורות על בעלות בחפץ הזה, לא כן מלאכת ההוצאה, בה אין כל שנוי בחפץ, והוא נותר כפי שהיה קודם, והתוספות מביא לימוד מיוחד על מנת

הלכה: זמן אמירת הסליחות

כתב השו"ע (סימן תקפא ס"א): נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים וכו'. **בפסקי תשובות** (אות ב) כתב: היינו בשלוש שעות האחרונות של הלילה שהקב"ה שט בעוה"ז, ועכשיו מתאחרים על הרוב עד התחלת עמוד השחר, ומ"מ אף אם נתאחר עד אחר שהאיר היום לא יבטל את אמירת הסליחות, לפי שהימים האלו הם ימי רצון ואף לאחר שהאיר היום הוא עת רצון, ולכן למי שקשה לו לקום באשמורת הבוקר יוכל לומר סליחות במשך כל היום, וגם לפני תפילת המנחה. יש שנוהגין לומר סליחות מיד לאחר חצות הלילה, ומנהג קדום הוא מדורות הקודמים, משום שעפ"י הזוה"ק עת רצון גדול הוא, ולכן לאלו שאין יכולים להשכים לפני עלות השחר יעדיפו לומר סליחות לאחר חצות הלילה מאשר לדחות אמירת הסליחות לאחר שהאיר היום.

פסקי תשובות חלק ו'

פתגם: אין דבר המוריד את רמת השיחה כהרמת הקול

ספר "שמחלה"

חקירה: בית דין שקול: החיסרון הוא רק שא"א להכריע, או שאינו נחשב בית דין כלל. (משנת יעבץ חו"מ ד) *ספר "קובץ יסודות וחקירות"*

סיפור: דרך ארץ קדמה לתורה

רב אחד נכנס אצל עשיר קמצן, לבקש תרומה להכנסת כלה. כיון שראה הרב את העשיר הכירו מיד כאחד מתלמידיו לשעבר, אך הלה התנכר אליו והראה לו פנים של זעף וחומרה, האינך מכירני? תמה הרב, הלא בבחרותך למדת תורה מפי! התחצף העשיר וענה: אין לי ולתורתך ולא כלום, כבר שכחתי כל מה שלמדתי ממך. אם כן, השיב הרב בניחותא: אין פלא שלא הכרת אותי שהרי אמרו חז"ל: דרך ארץ קדמה לתורה, ואם תורה שכחת, דרך ארץ על אחת כמה וכמה.

ספר "חד וחלק" חלק א'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ג'ילברט יפה בת מרים. לזיווג טוב לשלמה בן אסתר. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן משה, לעילוי נשמת דניאל בן רחל, לעולי נשמץ עמנואל בן אברהם

לאוסרה. כל המלאכות היוצרות שנוי בחפץ, נאסרו בשבת על מנת להראות שהקב"ה הוא בעל הבית על כל מעשי האדם ואנו פועלים בעולם אך ורק לפי הרשות שלו. כשהוא מרשה אנחנו עושים וכשאינו מרשה אנו שובתים. אולם במלאכת ההוצאה, שאין בה שום יצירה, נאסרה מסיבה שונה.

הקשר בין בני האדם הינו הדדי, היחיד מועיל לרבים והרבים מועילים ליחיד, ועובדה זו גורמת לאדם שגר לבדו להיתקל בקשיים רבים. ניתן אפוא, לומר שהיותו של האדם איש בין האנשים היא פעולה שיש בה הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד והוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים. בא הקב"ה ומצוה עלינו לשבות גם מן המלאכה הזו, ובכך להראות שאנו מקבלים על עצמנו את מרותו גם לגבי החברה והרוח שלנו! על פי יסוד זה, מסיים הרב הירש, נבין את שתי הסיבות שאותן מציינת התורה על מצות שבת: **"זכר למעשה בראשית"**, ו**"זכר ליציאת מצרים"**. במעשה בראשית מראה התורה כי הקב"ה הוא יוצר הכל, וזאת מראה השבת ע"י שביתתנו מל"ח מלאכות יצרניות האסורות בשבת. ביציאת מצרים הוכיח הקב"ה שהוא הבעל הבית על כל המדינות והוא המחליט הבלעדי מי יהיה והיכן יהיה.... וזאת אנו מראים כשאנו שובתים ממלאכת ההוצאה מרשות לרשות.

ומתוך אור "שבת קודש" חלק א'

ישראל שמרו שבת קודם שניצטוו

ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו

באר בספר **"דברות קדש"**: ידוע כי בני ישראל שמרו במצרים את השבת, אף שלא ניצטוו על כך, כפי שהאבות הקדושים שמרו שבת עוד קודם שניצטוו. יש דיוק מזה מדברי פרעה לנוגשים: **"לא תִּאֲסְפוּן לַתֵּת תִּבְּן לָעַם"** (שמות ה, ז), וכבר תמהו המפרשים מדוע נכתבה מילה זו בתוספת אל"ף ולא בכתיב הרגיל **"תוֹסִיפוּן"**. ברם כונת פרעה היתה למנוע מבני ישראל להתאסף יחדיו בשבת קודש, כפי שהיו נוהגים עד כה, אמנם בקבלת התורה, ניצטוו בני ישראל לשמור את השבת, ואכן קיבלו עליהם את התורה כולה באמרו: **"נעשה ונשמע"**, אך אין ראיה לכך כי שמרו את השבת באהבה וברצון, שהרי כפה עליהם הר כגיגית. אך העובדה ששמרו שבת עוד קודם שניצטוו, מהוה ראיה שאכן שמרו שבת באהבה וברצון. זהו שאומרים אנו בקידוש: ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו, היינו: כאשר צויתנו על שמירת שבת, הרי היה זה **"באהבה וברצון"**, מיד כאשר **"הנחלתנו"**, שהרי כבר קיבלנו עלינו לשמור שבת עוד קודם היצווי.

ומתוך אור "שבת קודש" חלק א' בשם ר' מלעלוב זצ"ל

